

ZHU JA CHEN

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO

19 päivänä lokakuuta 2004*

Asiassa C-200/02,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Immigration Appellate Authority (Yhdistynyt kuningaskunta) on esittänyt 27.5.2002 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 30.5.2002, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Kunqian Catherine Zhu ja

Man Lavette Chen

vastaan

Secretary of State for the Home Department,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti V. Skouris, jaostojen puheenjohtajat P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, R. Silva de Lapuerta ja K. Lenaerts sekä tuomarit C. Gulmann, R. Schintgen, N. Colneric, S. von Bahr ja J. N. Cunha Rodrigues (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: A. Tizzano,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 11.11.2003 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Man Lavette Chen, edustajinaan barrister R. de Mello ja barrister A. Berry, avustajanaan solicitor M. Barry,

- Irlannin hallitus, asiamiehenään D. J. O'Hagan, avustajinaan P. Callagher, SC, ja P. McGarry, BL,

- Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehinään J. E. Collins, R. Plender, QC, ja R. Caudwell,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään C. O'Reilly,

kuultuaan julkisasiamiehen 18.5.2004 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee sijoittautumiseen ja palvelujen tarjoamiseen liittyvää jäsenvaltioiden kansalaisten liikkumista ja oleskelua yhteisön alueella koskevien rajoitusten poistamisesta 21 päivänä toukokuuta 1973 annetun neuvoston direktiivin 73/148/ETY (EYVL L 172, s. 14) ja oleskeluoikeudesta 28 päivänä kesäkuuta 1990 annetun neuvoston direktiivin 90/364/ETY (EYVL L 180, s. 26) sekä EY 18 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty oikeudenkäynnissä, jossa vastakkain ovat toisena osapuolena Irlannin kansalainen Kunqian Catherine Zhu (jäljempänä Catherine) ja hänen äitinsä Man Lavette Chen (jäljempänä Chen), joka on Kiinan kansalainen, ja toisena osapuolena Secretary of State for the Home Department ja joka koskee mainitun viranomaisen päätöstä hylätä Catherine ja Chenin hakemukset pitkäaikaisen oleskeluluvan saamiseksi Yhdistyneeseen kuningaskuntaan.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön lainsäädäntö

3 Direktiivin 73/148 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on poistettava tämän direktiivin mukaisesti liikkumista ja oleskelua koskevat rajoitukset:

- a) jäsenvaltioiden kansalaisilta, jotka ovat sijoittautuneet tai haluavat sijoittautua toiseen jäsenvaltioon toimiakseen itsenäisinä ammatinharjoittajina tai jotka haluavat tarjota palveluja toisessa jäsenvaltiossa
- b) jäsenvaltioiden kansalaisilta, jotka haluavat mennä toiseen jäsenvaltioon vastaanottaakseen palveluja
- c) tällaisten kansalaisten puolisoilta ja alle 21-vuotiailta lapsilta heidän kansalaisuudestaan riippumatta
- d) tällaisten kansalaisten tai heidän puolisoidensa suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa olevilta ja heidän huollettavinaan olevilta sukulaisilta heidän kansalaisuudestaan riippumatta.

2. Jäsenvaltioiden on helpotettava edellä 1 kohdan a tai b alakohdassa tarkoitettun kansalaisen tai hänen puolionsa muun perheenjäsenen maahanpääsyä, jos perheenjäsen on mainitun kansalaisen tai tämän puolison huollettavana tai jos hän siinä maassa, josta hän on peräisin, asui samassa taloudessa heidän kanssaan.”

4 Saman direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Palveluja tarjoavien ja niitä vastaanottavien henkilöiden oleskeluoikeuden on oltava yhtä pitkä kuin aika, jona palveluja tarjotaan.

Jos tämä aika on kolmea kuukautta pidempi, on sen jäsenvaltion, jonka alueella palveluja tarjotaan, annettava oleskeluoikeuden todisteeksi määräaikainen oleskelulupa.

Jos tämä aika on enintään kolme kuukautta, henkilötodistus tai passi, jonka avulla henkilö on tullut maahan, on riittävä oleskelua varten. Jäsenvaltio voi kuitenkin vaatia henkilöä tekemään ilmoituksen maahantulostaan.”

5 Direktiivin 90/364 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on myönnettävä oleskeluoikeus sellaisille jäsenvaltioiden kansalaisille, joilla ei tätä oikeutta ole yhteisön oikeuden muiden säännösten perusteella, sekä heidän 2 kohdassa tarkoitetuille perheenjäsenilleen, edellyttäen että he itse ja heidän perheenjäsenensä kuuluvat sairausvakuutuksen piiriin kaikkien riskien varalta vastaanottavassa jäsenvaltiossa ja että heillä on riittävästi tuloja ja

varoja, niin, että he eivät oleskeluaikanaan joudu turvautumaan vastaanottavan maan sosiaalihuoltojärjestelmään.

Ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettut tulot ja varat katsotaan riittäviksi, jos ne ylittävät vastaanottavan jäsenvaltion omille kansalaisille annettavan sosiaalihuollon tulo- ja varallisuusrajan ottaen huomioon oleskeluluvan hakijan ja tarvittaessa 2 kohdassa tarkoitettujen henkilöiden henkilökohtaiset olosuhteet.

Jos toisen alakohdan määritelmää ei voida jossain jäsenvaltiossa soveltaa, oleskelulupaa hakevan henkilön tulot ja varat katsotaan riittäviksi, jos ne ylittävät vastaanottavan maan vähimmäiseläkkeen määrän.

2. Kansalaisuudesta riippumatta oikeus asettua toiseen jäsenvaltioon oleskeluoikeuden saajan kanssa on:

- a) puolisoilla ja puolisoitten huollettavina olevilla jälkeläisillä;

- b) oleskeluoikeuden saajan ja hänen puolisonsa huollettavina olevilla sukulaisilla ylenevässä polvessa.”

Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädäntö

6 Immigration (European Economic Area) Regulations 2000 -nimisen säännöksen (vuoden 2000 asetus Euroopan talousalueelta peräisin olevasta maahanmuutosta; jäljempänä EEA Regulations) 5 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Tässä asetuksessa ilmaisulla ’henkilö, jolla on oleskeluoikeus Yhdistyneessä kuningaskunnassa’, tarkoitetaan kaikkia ETA:n jäsenvaltion kansalaisia, jotka ovat asettautuneet Yhdistyneeseen kuningaskuntaan jossain seuraavista ominaisuuksista: a) palkattuna työntekijänä; b) itsenäisenä ammatinharjoittajana; c) palvelujen tarjoajana; d) tarjottujen palvelujen vastaanottajana; e) henkilönä, joka kykenee taloudellisesti huolehtimaan itsestään; f) eläkeläisenä; g) opiskelijana; tai h) itsenäisenä ammatinharjoittajana, joka on lopettanut toimintansa; sekä kaikkia henkilöitä, joihin sovelletaan 4 momenttia.

— —”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

7 Ennakkoratkaisupyyntöstä ilmenee, että Chen ja hänen miehensä, jotka ovat Kiinan kansalaisia, työskentelevät Kiinassa sijaitsevan kiinalaisen yrityksen palveluksessa. Chenin aviomies on yksi kyseisen yrityksen johtajista ja hän omistaa enemmistön yrityksestä. Työnsä puitteissa hän matkustaa usein eri jäsenvaltioihin, muun muassa Yhdistyneeseen kuningaskuntaan.

- 8 Puolisoiden ensimmäinen lapsi syntyi Kiinassa vuonna 1998. Toisen lapsen synnytystä varten Chen tuli Yhdistyneen kuningaskunnan alueelle toukokuussa 2000, ollessaan raskaana noin kuudennella kuukaudella. Hän meni Belfastiin saman vuoden heinäkuussa ja Catherine syntyi 16.9.2000. Äiti ja lapsi asuvat tällä hetkellä Cardiffissa, Walesissa (Yhdistynyt kuningaskunta).
- 9 Irish Nationality and Citizenship Act 1956:n (vuoden 1956 laki Irlannin kansalaisuudesta) 6 §:n 1 momentin mukaan, jota muutettiin taannehtivasti vuonna 2001 siten, että muutosta sovelletaan 2.12.1999 lähtien, Irlanti hyväksyy sen, että kaikki Irlannin saarella syntyneet henkilöt voivat saada Irlannin kansalaisuuden. Saman pykälän 3 momentin mukaan Irlannin saarella syntynyt henkilö saa Irlannin kansalaisuuden syntyessään, mikäli hän ei saa muun valtion kansalaisuutta.
- 10 Kyseisen lainsäädännön mukaisesti Catherine sai Irlannin passin syyskuussa 2000. Ennakkoratkaisupyyntöissä esitettyjen tietojen mukaan Catherine ei sitä vastoin voi saada Britannian kansalaisuutta, koska British Nationality Act 1981 -nimisen lain (vuoden 1981 laki Britannian kansalaisuudesta) mukaan Yhdistynyt kuningaskunta ei enää sovelleta jus solia (syntymämaaperiaate) ja näin syntymisestä kyseisen jäsenvaltion alueella ei enää automaattisesti seuraa Britannian kansalaisuutta.
- 11 On ilmeisen selvää, että Irlannin saarella tapahtuneen oleskelun tarkoituksena oli saada syntyvälle lapselle Irlannin kansalaisuus ja tämän seurauksena äidille oikeus oleskella tarvittaessa lapsensa kanssa Yhdistyneen kuningaskunnan alueella.
- 12 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa myös, että Irlanti kuuluu Immigration Acts -nimisessä laissa (maahanmuuttolaki) tarkoitettuun Common Travel Areaan (yhteinen matkustusalue), ja näin, koska Irlannin kansalaisten ei lähtö-

kohtaisesti tarvitse saada lupaa tulla Yhdistyneen kuningaskunnan alueelle ja oleskella siellä, Catherine — toisin kuin Chen — voi liikkua vapaasti Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin alueilla. Catherinella olevan mainittujen kahden jäsenvaltion välisen rajoitetun vapaan liikkumisoikeuden lisäksi kummallakaan pääasian kantajista ei ole kansallisen lainsäädännön mukaista oikeutta oleskella Yhdistyneessä kuningaskunnassa.

- 13 Ennakkoratkaisupyyntönsä täsmennetään vielä, että Catherine on sekä henkisesti että taloudellisesti riippuvainen äidistään, että äiti on hänestä ensisijaisesti vastuussa oleva henkilö, että Catherine on Yhdistyneessä kuningaskunnassa yksityisten lääkäripalveluiden ja korvausta vastaan suoritettavien lastenhoitopalveluiden vastaanottaja, että Catherine on menettänyt oikeutensa saada Kiinan kansalaisuuden, koska hän syntyi Pohjois-Irlannissa ja sai tämän vuoksi Irlannin kansalaisuuden, ja tästä syystä hänellä on oikeus mennä Kiinan alueelle ainoastaan sellaisen viisumin nojalla, joka myönnetään kutakin vierailua kohti enintään 30 päiväksi, että pääasian kaksi kantajaa kykenevät taloudellisesti huolehtimaan itsestään Chenin ammattitoiminnan ansiosta, että mainitut henkilöt eivät ole riippuvaisia julkisista varoista Yhdistyneessä kuningaskunnassa eikä kohtuudella ole mitenkään oletettavissa, että he ajautuisivat tällaiseen tilanteeseen, ja että heillä on sairausvakuutus.

- 14 Secretary of State for the Home Department perustelee kieltäymistään myöntää pääasian kantajille pitkäaikaista oleskelulupaa sillä seikalla, että Catherine, joka on kahdeksan kuukauden ikäinen, ei käytä mitään EEA Regulationsin 5 §:n 1 momentissa säädettyjen oikeuksien kaltaisia EY:n perustamissopimuksessa myönnettyjä oikeuksia ja että Chen ei ole sellainen henkilö, jolla on edellä mainitun lainsäädännön mukainen oikeus oleskella Yhdistyneessä kuningaskunnassa.

- 15 Kyseessä olevasta kieltäytymispäätöksestä on valitettu Immigration Appellate Authorityyn, joka on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Kun nyt esillä olevan asian tosiseikat otetaan huomioon, annetaanko neuvoston direktiivin 73/148/ETY 1 artiklassa tai vaihtoehtoisesti neuvoston direktiivin 90/364/ETY 1 artiklassa

a) ensimmäiselle kantajalle, joka on alaikäinen Euroopan unionin kansalainen, oikeus tulla vastaanottavaan jäsenvaltioon ja oleskella siellä?

b) Jos annetaan, voiko toinen kantaja, joka on yhteisön ulkopuolisen valtion kansalainen ja ensimmäisen kantajan äiti ja hänestä pääasiallisesti vastuussa, tämän perusteella saada oikeuden oleskella ensimmäisen kantajan kanssa i) huollettavana olevana perheenjäsenenä tai ii) sillä perusteella, että hän oli asunut ensimmäisen kantajan kanssa tämän lähtömaassa taikka iii) jollakin muulla erityisellä perusteella?

2) Jos katsotaan, että ensimmäistä kantajaa ei ole pidettävä ’jäsenvaltion kansalaisena’ neuvoston direktiivissä 73/148/ETY tai neuvoston direktiivin 90/364/ETY 1 artiklassa tarkoitettujen yhteisön oikeuksien käyttämiseksi, mitkä ovat merkityksellisiä arviointiperusteita ratkaistaessa, onko lasta, joka on unionin kansalainen, pidettävä jäsenvaltion kansalaisena yhteisön oikeuteen perustuvien oikeuksien käyttämisen kannalta?

3) Onko ensimmäisen kantajan käyttämiä lastenhoitopalveluja nyt esillä olevan asian olosuhteissa pidettävä neuvoston direktiivissä 73/148/ETY tarkoitettuina palveluina?

- 4) Eikö ensimmäisellä kantajalla ole nyt esillä olevan asian olosuhteissa oikeutta oleskella vastaanottavassa jäsenvaltiossa neuvoston direktiivin 90/364/ETY 1 artiklan mukaisesti, koska hänen tulonsa ja varansa ovat yksinomaan peräisin hänen kanssaan asuvalta vanhemmalta, joka on yhteisön ulkopuolisen valtion kansalainen?

- 5) Antaako EY 18 artiklan 1 kohta nyt esillä olevan asian erityisolosuhteissa ensimmäiselle kantajalle oikeuden tulla vastaanottavaan jäsenvaltioon ja oleskella siellä, vaikka hänellä ei minkään muun yhteisön oikeussäännön perusteella olekaan oikeutta oleskella kyseisessä jäsenvaltiossa?

- 6) Jos antaa, onko toisella kantajalla tämän perusteella oikeus jäädä täksi ajaksi vastaanottavaan jäsenvaltioon ensimmäisen kantajan kanssa?

- 7) Mikä merkitys asiassa on annettava kantajien mainitsemalle yhteisön oikeuden periaatteelle, joka koskee perustavanlaatuisten ihmisoikeuksien kunnioittamista, kun otetaan huomioon erityisesti se seikka, että he vetoavat ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen 8 artiklaan, jonka nojalla jokaisella ihmisellä on oikeus nauttia yksityis- ja perhe-elämäänsä sekä kotiinsa kohdistuvaa kunnioitusta, luettuna yhdessä kyseisen yleissopimuksen 14 artiklan kanssa, ja se, että ensimmäinen kantaja ei voi asua Kiinassa toisen kantajan ja isänsä ja veljensä kanssa?"

Ennakkoratkaisukysymykset

- 16 Ennakkoratkaisukysymyksillään kansallinen tuomioistuin pyrkii pääpiirteissään selvittämään sen, myönnetäänkö direktiivillä 73/148, direktiivillä 90/364 tai EY 18 artiklalla, tarvittaessa luettuna yhdessä Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 ja 14 artiklan kanssa, pääasiassa esillä olevan kaltaisen tilanteen mukaisissa olosuhteissa jäsenvaltion kansalaiselle, joka on alaikäinen pieni lapsi ja joka on sellaisen vanhemman huollettavana, joka itse on yhteisön ulkopuolisen valtion kansalainen, oikeus oleskella sellaisessa toisessa jäsenvaltiossa, jossa kyseinen alaikäinen lapsi on lastenhoitopalvelujen vastaanottajana. Mikäli vastaus edellä esitettyyn kysymykseen on myöntävä, kansallinen tuomioistuin haluaa tietää, myönnetäänkö samoilla säännöksillä ja määräyksillä tämän johdosta oleskeluoikeus kyseessä olevalle vanhemmalle.
- 17 Oleskeluoikeutta koskevaa yhteisön lainsäädäntöä on näin ollen tutkittava järjestyksessä ensin Catherinen tapaisen alaikäisen jäsenvaltion kansalaisen tilanteen osalta ja tämän jälkeen huollettavana olevan lapsen vanhemman — joka on yhteisön ulkopuolisen valtion kansalainen — tilanteen osalta.

Catherinen kaltaisessa tilanteessa olevan henkilön oleskeluoikeus

Alustavat huomautukset

- 18 Heti aluksi on hylättävä Irlannin ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitusten esittämä väite, jonka mukaan Catherinen tilanteen kaltaisessa tilanteessa oleva henkilö ei voi vedota henkilöiden vapaata liikkumista ja oleskelua koskeviin yhteisön oikeuden määräyksiin tai säännöksiin ainoastaan siitä syystä, että kyseinen henkilö ei ole koskaan siirtynyt yhdestä jäsenvaltiosta toiseen jäsenvaltioon.

19 Vastaanottavassa jäsenvaltiossa syntyneen jäsenvaltion sellaisen kansalaisen tilanetta, joka ei ole käyttänyt oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen, ei nimittäin voida pelkästään tästä syystä rinnastaa puhtaasti jäsenvaltion sisäiseen tilanteeseen, jossa kyseisellä kansalaisella ei ole vastaanottavassa jäsenvaltiossa mahdollisuutta vedota henkilöiden vapaata liikkuvuutta ja oleskelua koskeviin yhteisön oikeuden määräyksiin tai säännöksiin (ks. vastaavasti asia C-148/02, Garcia Avello, tuomio 2.10.2003, Kok. 2003, s. I-11613, 13 ja 27 kohta).

20 Lisäksi toisin kuin Irlannin hallitus esittää, pieni lapsi voi vedota yhteisön oikeudessa taattuihin vapaata liikkumista ja oleskelua koskeviin oikeuksiin. Jäsenvaltion kansalaisen ominaisuudelle olla perustamissopimuksessa ja johdetussa oikeudessa taattujen henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskevien oikeuksien haltijana ei voida asettaa sellaista edellytystä, että kyseinen henkilö on saavuttanut iän, jota vaaditaan, jotta hänellä olisi oikeudellinen kyky käyttää itse mainittuja oikeuksia (ks. vastaavasti työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15 päivänä lokakuuta 1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1612/68 (EYVL L 257, s. 2) osalta mm. yhdistetyt asiat 389/87 ja 390/87, Echternach ja Moritz, tuomio 15.3.1989, Kok. 1989, s. 723, 21 kohta ja asia C-413/99, Baumbast ja R, tuomio 17.9.2002, Kok. 2002, s. I-7091, 52–63 kohta sekä EY 17 artiklan osalta em. asia Garcia Avello, tuomion 21 kohta). Lisäksi kuten julkisasiamies on maininnut ratkaisuehdotuksensa 47–52 kohdassa, EY 18 ja EY 49 artiklan ja direktiivien 73/148 tai 90/364 sanamuodosta tai päämäärästä ei ilmene, että mainittujen määräysten ja säädösten kohteena olevien oikeuksien käyttäminen edellyttäisi vähimmäisiän saavuttamista.

Direktiivi 73/148

21 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii selvittämään sen, voiko Catherinen tilanteen kaltaisessa tilanteessa oleva henkilö vedota direktiivin 73/148 säännöksiin oleskellakseen pysyvästi Yhdistyneessä kuningaskunnassa korvausta vastaan suoritettavien lastenhoitopalveluiden vastaanottajana.

- 22 Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan palvelujen vapaata tarjoamista koskevat säännökset eivät sovellu tilanteeseen, jossa jäsenvaltion kansalainen muuttaa pääasiallisen asuinpaikkansa toisen jäsenvaltion alueelle saadakseen siellä palveluita toistaiseksi (ks. vastaavasti mm. asia 196/87, Steymann, tuomio 5.10.1988, Kok. 1988, s. 6159, Kok. Ep. IX, s. 771). Kansallisen tuomioistuimen esiin tuomien lastenhoitopalveluiden osalta tilanne pääasiassa on kuitenkin täsmälleen näin.
- 23 Catherinelle ajoittain tarjottujen lääkäripalvelujen osalta on todettava, että direktiivin 73/148 4 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan palveluja vastaanottavien henkilöiden oleskeluoikeus, joka perustuu palvelujen tarjoamisen vapauteen, on kestoltaan yhtä pitkä kuin aika, jona kyseessä olevia palveluja tarjotaan. Tämän johdosta mainitulla direktiivillä ei missään tapauksessa voida luoda pääasian oikeudenkäynnissä kyseessä olevan kaltaista toistaiseksi voimassa olevaa oleskeluoikeutta.

EY 18 artikla ja direktiivi 90/364

- 24 Koska Catherine ei voi perustaa vaatimustaan pysyvästä oleskelusta Yhdistyneessä kuningaskunnassa direktiiviin 73/148, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa selvittää, voiko Catherinen oikeus pitkäaikaiseen oleskeluun perustua EY 18 artiklaan ja direktiiviin 90/364, jossa eräin edellytyksin taataan mainitunlainen oikeus niille jäsenvaltioiden kansalaisille, joilla ei ole kyseistä oikeutta yhteisön oikeuden muiden säännösten nojalla, sekä heidän perheenjäsenilleen.
- 25 EY 17 artiklan 1 kohdan nojalla unionin kansalainen on jokainen, jolla on jonkin jäsenvaltion kansalaisuus. Unionin kansalaisen aseman tarkoituksena on olla jäsenvaltioiden kansalaisten perustavanlaatuisen asema (ks. mm. em. asia Baumbast ja R, tuomion 82 kohta).

- 26 EY 18 artiklan 1 kohdassa määrätystä oikeudesta oleskella jäsenvaltioiden alueella on todettava, että tämä oikeus tunnustetaan jokaiselle unionin kansalaiselle suoraan perustamissopimuksen selvässä ja täsmällisessä määräyksessä. Catherinella on oikeus vedota EY 18 artiklan 1 kohtaan yksin sillä perusteella, että hän on jäsenvaltion kansalainen ja siis unionin kansalainen. Tämä unionin kansalaisten oikeus oleskella toisen jäsenvaltion alueella tunnustetaan, jollei perustamissopimuksessa määrätystä sekä sen soveltamisesta annetuissa säännöksissä säädettyistä rajoituksista ja ehdoista muuta johdu (ks. mm. em. asia Baumbast ja R, tuomion 84 ja 85 kohta).
- 27 Edellä mainittujen rajoitusten ja edellytysten osalta direktiivin 90/364 1 artiklan 1 kohdassa säädetään, että jäsenvaltio voi edellyttää jäsenvaltion kansalaisilta, jotka haluavat käyttää oikeuttaan oleskella ensin mainitun jäsenvaltion alueella, että he itse ja heidän perheenjäsenensä kuuluvat sairausvakuutuksen piiriin kaikkien riskien varalta vastaanottavassa jäsenvaltiossa ja että heillä on riittävästi tuloja ja varoja, niin, että he eivät oleskeluajanaan joudu turvautumaan vastaanottavan maan sosiaalihuoltojärjestelmään.
- 28 Ennakkoratkaisupyyntöstä ilmenee, että Catherine sekä kuuluu sairausvakuutuksen piiriin että saa äidiltään riittävästi tuloja ja varoja, jotta hän ei joudu turvautumaan vastaanottavan maan sosiaalihuoltojärjestelmään.
- 29 Irlannin ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitusten esittämä vastaväite, jonka mukaan riittäviä tuloja ja varoja koskeva edellytys tarkoittaa sitä, että — päinvastoin kuin Catherinen tilanteessa — kyseisellä henkilöllä itsellään on oltava tällaiset tulot ja varat, eikä hän voi tältä osin vedota Chenin kaltaisen, mukanaan olevan perheenjäsenensä tuloihin tai varoihin, ei ole perusteltu.
- 30 Edellä mainitun 1 artiklan 1 kohdan sanamuodon mukaan riittää, että jäsenvaltion kansalaisella "on" riittävästi tuloja ja varoja eikä kyseisessä säännöksessä aseteta mitään vaatimuksia niiden alkuperän suhteen.

- 31 Tällainen tulkinta on välttämätön sitäkin suuremmalla syyllä, koska säännöksiä, joilla vahvistetaan henkilöiden vapaan liikkuvuuden kaltainen perustavanlaatuinen periaate, on tulkittava laajasti.
- 32 Lisäksi EY 18 artiklassa ja direktiivissä 90/364 asetettujen rajoitusten ja edellytysten osalta lähdetään sellaisesta ajatuksesta, että jäsenvaltioiden perustellut intressit voivat vaikuttaa unionin kansalaisten oleskeluoikeuden käyttämiseen. Näin, vaikka mainitun direktiivin neljännessä perustelukappaleesta ilmenee, että oleskeluoikeuden saaneista ei tule aiheutua ”kohtuutonta” rasitusta vastaanottavan jäsenvaltion julkiselle taloudelle, yhteisöjen tuomioistuin on kuitenkin todennut, että näitä rajoituksia ja edellytyksiä on sovellettava yhteisön oikeudessa asetettuja rajoja noudattaen ja suhteellisuusperiaatteen mukaisesti (ks. mm. em. asia Baumbast ja R, tuomion 90 ja 91 kohta).
- 33 Jos direktiivissä 90/364 säädettyä tulojen ja varojen riittävyyttä koskevaa edellytystä tulkittaisiin Irlannin ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitusten ehdottamalla tavalla, lisättäisiin kyseiseen edellytykseen — sellaisena kuin se on direktiivissä esitetty — tulojen ja varojen alkuperää koskeva vaatimus, jolla puututtaisiin kohtuuttomasti EY 18 artiklassa taatun vapaata liikkumista ja oleskelua koskevan, perustavanlaatuisen oikeuden käyttämiseen, koska tällainen vaatimus ei ole tarpeen tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi eli jäsenvaltioiden julkisen talouden suojelemiseksi.
- 34 Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus väittää vielä, että pääasian kantajat eivät voi vedota esillä oleviin yhteisön oikeuden määräyksiin ja säännöksiin, koska Chen meni Pohjois-Irlantiin siinä tarkoituksessa, että hänen lapsensa saa jonkin toisen jäsenvaltion kansalaisuuden, ja koska tässä on kyseessä yritys vedota vilpillisesti yhteisön oikeuden säännöksiin. Mainituilla yhteisön oikeuden määräyksillä ja säännöksillä tavoitellut päämäärät eivät toteudu tilanteessa, jossa yhteisön ulkopuolisen valtion kansalainen, joka haluaa oleskella jossain jäsenvaltiossa kuitenkin liikkumatta tai haluamatta liikkua jäsenvaltioiden välillä, järjestää asiansa niin, että hän synnyttää lapsen vastaanottavan jäsenvaltion sellaisella alueella, jonka

osalta joku toinen jäsenvaltio soveltaa kansallisuuden myöntämistä koskevia sääntöjään, jotka perustuvat syntymämaaperiaatteelle. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan jäsenvaltiolla on oikeus toteuttaa toimenpiteitä sen estämiseksi, että yksityiset oikeussubjektit käyttävät vilpillisesti hyväkseen yhteisön oikeuden säännöksiä tai yrittävät perustamissopimuksessa luotujen mahdollisuuksien avulla lainvastaisesti välttyä kansallisen lainsäädännön soveltamiselta. Yhteisöjen tuomioistuin on Yhdistyneen kuningaskunnan mukaan vahvistanut tämän säännön, joka on oikeuden väärinkäyttöä koskevan periaatteen mukainen, uudelleen asiassa C-212/97, Centros, 9.3.1999 antamassaan tuomiossa (Kok. 1999, s. I-1459).

- 35 Myös tämä väite on hylättävä.
- 36 Pitää paikkansa, että Chen myöntää, että hän pyrki oleskelullaan Yhdistyneessä kuningaskunnassa aikaansaamaan sellaiset olosuhteet, joiden nojalla hänen syntynä lapsensa saisi toisen jäsenvaltion kansalaisuuden, saadakseen tämän jälkeen lapselleen ja itselleen pitkäaikaisen oleskeluluvan Yhdistyneeseen kuningaskuntaan.
- 37 Kansainvälisen oikeuden mukaan kansalaisuuden saamista ja menettämistä koskevat ehdot kuuluvat kuitenkin kunkin jäsenvaltion toimivaltaan, jota on käytettävä yhteisön oikeutta noudattaen (ks. mm. asia C-369/90, Micheletti ym., tuomio 7.7.1992, Kok. 1992, s. I-4239, Kok. Ep. XIII, s. I-11, 10 kohta ja asia C-192/99, Kaur, tuomio 20.2.2001, Kok. 2001, s. I-1237, 19 kohta).
- 38 Kukaan osapuolista, jotka ovat esittäneet huomautuksia yhteisöjen tuomioistuintuomiossa, ei ole asettanut kyseenalaiseksi sen seikan laillisuutta, että Catherine on saanut Irlannin kansalaisuuden, tai kyseisen seikan lopullista luonnetta.

- 39 Jäsenvaltion asiana ei ole rajoittaa niitä vaikutuksia, joita seuraa jonkin toisen jäsenvaltion kansalaisuuden myöntämisestä, asettamalla lisäehto sille, että tämä kansalaisuus tunnustetaan perustamissopimuksen mukaisen perusvapauden käyttämistä varten (ks. mm. em. asia Micheletti ym., tuomion 10 kohta ja em. asia Garcia Avello, tuomion 28 kohta).
- 40 Tilanne olisi kuitenkin täsmälleen näin, mikäli Yhdistyneellä kuningaskunnalla olisi oikeus kieltää Catherinen kaltaisia muiden jäsenvaltioiden kansalaisia käyttämästä yhteisön oikeudessa taattua perusvapautta sillä ainoalla perusteella, että jäsenvaltion kansalaisuuden saamisella pyrittiin tosiasiallisesti hankkimaan yhteisön oikeuden mukainen oleskeluoikeus yhteisön ulkopuolisen maan kansalaiselle.
- 41 Näissä olosuhteissa on vastattava, että EY 18 artiklalla ja direktiivillä 90/364 myönnetään pääasiassa esillä olevan kaltaisissa olosuhteissa jäsenvaltion kansalaiselle, joka on alaikäinen pieni lapsi ja jolla on asianmukainen sairausvakuutus ja joka on sellaisen vanhemman huollettavana, joka itse on yhteisön ulkopuolisen valtion kansalainen ja jolla on riittävästi tuloja ja varoja, jotta ensin mainitusta henkilöstä ei aiheudu raskasta vastaanottavan jäsenvaltion julkiselle taloudelle, oikeus oleskella toistaiseksi vastaanottavan jäsenvaltion alueella.

Chenin kaltaisessa tilanteessa olevan henkilön oleskeluoikeus

- 42 Direktiivin 90/364 1 artiklan 2 kohdan b alakohdalla, jossa taataan kansalaisuudesta riippumatta oleskeluoikeuden saajan ylenevässä polvessa oleville oleskeluoikeuden saajan "huollettavana olevilla" sukulaisille oikeus asettautua oleskeluoikeuden saajan kanssa, ei voida myöntää oleskeluoikeutta Chenin kaltaisessa tilanteessa olevalle yhteisön ulkopuolisen valtion kansalaiselle äidin ja lapsen välisten tunnesiteiden vuoksi eikä myöskään sillä perusteella, että äidin oikeus tulla Yhdistyneeseen kuningaskuntaan ja oleskella siellä on riippuvainen tämän lapsen oleskeluoikeudesta.

- 43 Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että oleskeluluvan saajan "huollettavana" olevan perheenjäsenen asema on seurausta tosiseikkojen muodostamasta tilanteesta, jolle on ominaista se seikka, että oleskeluluvan saaja vastaa perheenjäsenen aineellisesta tukemisesta (ks. asetuksen N:o 1612/68 10 artiklan osalta asia 316/85, Lebon, tuomio 18.6.1987, Kok. 1987, s. 2811, 20–22 kohta).
- 44 Pääasiassa esillä olevan kaltaisessa tilanteessa on kyse nimenomaan päinvastaisesta tilanteesta, koska oleskeluluvan saaja on yhteisön ulkopuolisen valtion sellaisen kansalaisen huollettavana, joka tosiasiallisesti huolehtii oleskeluluvan saajasta ja haluaa asua tämän kanssa. Tällaisessa tilanteessa Chen ei voi vedota direktiivissä 90/364 tarkoitettuun Catherinen "huollettavana olevan", ylenevää polvea olevan sukulaisen asemaan saadakseen oleskeluoikeuden Yhdistyneessä kuningaskunnassa.
- 45 Jos kuitenkin sellaista vanhempaa, joka on yhteisön ulkopuolisen valtion kansalainen ja joka tosiasiallisesti huolehtii lapsesta, jolle EY 18 artiklassa ja direktiivissä 90/364 myönnetään oleskeluoikeus, kielletäisiin oleskelemasta kyseisen lapsen kanssa vastaanottavassa jäsenvaltiossa, vietäisiin mainitun lapsen oleskeluoikeuden tehokas vaikutus täysin. On nimittäin ilmeistä, että jotta pieni lapsi voi käyttää oleskeluoikeuttaan, tämä edellyttää välttämättä, että kyseisellä lapsella on oikeus sen henkilön läsnäoloon, joka tosiasiallisesti huolehtii lapsesta, ja näin ollen sitä, että tämän henkilön on voitava oleskella lapsen kanssa kyseisessä jäsenvaltiossa mainitun oleskelun ajan (ks. soveltuvin osin asetuksen N:o 1612/68 12 artiklan osalta em. asia Baumbast ja R, tuomion 71–75 kohta)
- 46 Pelkästään tästä syystä on vastattava, että kun — kuten pääasiassa — EY 18 artiklalla ja direktiivillä 90/364 myönnetään vastaanottavassa jäsenvaltiossa toistaiseksi voimassa oleva oleskeluoikeus toisen jäsenvaltion kansalaiselle, joka on alaikäinen pieni lapsi, näiden samojen määräysten ja säännösten nojalla vanhemmalla, joka tosiasiallisesti huolehtii mainitusta kansalaisesta, on oikeus oleskella hänen kanssaan vastaanottavassa jäsenvaltiossa.

- 47 Näin ollen ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle on vastattava siten, että EY 18 artiklalla ja direktiivillä 90/364 myönnetään pääasiassa esillä olevan kaltaisissa olosuhteissa jäsenvaltion kansalaiselle, joka on alaikäinen pieni lapsi ja jolla on asianmukainen sairausvakuutus ja joka on sellaisen vanhemman huollettavana, joka itse on yhteisön ulkopuolisen valtion kansalainen ja jolla on riittävästi tuloja ja varoja, jotta ensin mainitusta henkilöstä ei aiheudu räsitus vastaanottavan jäsenvaltion julkiselle taloudelle, oikeus oleskella toistaiseksi vastaanottavan jäsenvaltion alueella. Kyseisenlaisessa tilanteessa vanhemmalla, joka tosiasiallisesti huolehtii mainitusta kansalaisesta, on oikeus oleskella hänen kanssaan vastaanottavassa jäsenvaltiossa.

Oikeudenkäyntikulut

- 48 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (täysistunto) on ratkaissut asian seuraavasti:

EY 18 artiklalla ja oleskeluoikeudesta 28 päivänä kesäkuuta 1990 annetulla neuvoston direktiivillä 90/364/ETY myönnetään pääasiassa esillä olevan kaltaisissa olosuhteissa jäsenvaltion kansalaiselle, joka on alaikäinen pieni lapsi ja jolla on asianmukainen sairausvakuutus ja joka on sellaisen vanhemman huollettavana, joka itse on yhteisön ulkopuolisen valtion kansalainen ja jolla on riittävästi tuloja ja varoja, jotta ensin mainitusta henkilöstä ei aiheudu räsitus vastaanottavan jäsenvaltion julkiselle taloudelle, oikeus oleskella toistaiseksi vastaanottavan jäsenvaltion alueella. Kyseisenlaisessa tilanteessa vanhemmalla, joka tosiasiallisesti huolehtii mainitusta kansalaisesta, on oikeus oleskella hänen kanssaan vastaanottavassa jäsenvaltiossa.

Allekirjoitukset